БАЦЬКАЎШЧЫНА

WHITERUTHENIAN WEEKLY „THE FATHERLAND“

Цана 30 н. фэн., для заграніцы — 50 н. ф.

№ 11(55) | 4 ТРАВЕНЯ 1949 Г. | ГОД ВЫДАНЬНЯ 3

Блякада Бэрліна будзе спынена

Даўно распаўсюджваныя чуткі аб тайных перамовах прадстаўнікоў Савецкага Саюзу з прадстаўнікамі заходніх дзяржаваў у справе спыненьня блякады Бэрліна апошнімі днямі ня толькі афіцыйна пацьвердзіліся, але й стала ведамым, што разьвіваюцца яны памысна, у сувязі з чым трэба лічыцца із хуткім спыненьнем савецкай блякады.

Дэлегацыі ЗША, Вялікабрытаніі й Францыі, што прыймаюць удзел у цяперашняй сэсіі ЗН, стварылі спэцыяльную камісію, прысьвечаную Бэрлінскаму пытаньню. 28 красавіка гэтая камісія зьвярнулася да савецкага дэлегата ў ЗН Маліка з мэмарандумам, у якім насьветліла становішча заходніх дзяржаваў што да наступных пунктаў:

1. Праектаваная нарада чатырох міністраў замежных справаў ня можа быць перашкодай у стварэньні заходнянямецкага ўраду.

2. Саветы павінны згадзіцца на тое, што перад гэтай нарадай будуць спыненыя ўсе транспартныя й камунікацыйныя агранічэньні з заходніх зонаў Нямеччыны ў Бэрлін.

3. Саветы згодзяцца на тое, што пасьля прыняцьця двух першых пунктаў наступіць устанаўленьне парадку дня нарады чатырох міністраў.

Савецкі дэлегат Малік—паводля «Нью-Ёрк-Таймс» — меў запэўніць амэрыканскага дэлегата Джэзэпа, што Савецкі Саюз згаджаецца спыніць блякаду ў наступным тыдні, калі заходнія дзяржавы прыймуць наступныя ўмовы Саветаў: 1. Адначаснае спыненьне супрацьблякады з боку ЗША, Вялікабрытаніі й Францыі й 2. устанаўленьне тэрміну склікаьня нарады чатырох міністраў дзеля канчальнага развязаньня пытаньня Нямеччыны.

Добра паінфармаваныя колы Вашынгтону прыпушчаюць, што спыненьне блякады Бэрліна наступіць між 10 і 15 травенем. Паседжаньне рады чатырох міністраў мае адбыцца між 20 і 30 травенем.

Міністар замежных справаў ЗША Эйчысон заявіў, што заходнія дзяржавы аднак не намераныя дапусьціць да паўстаньня камуністычнай Нямеччыны за цану перамір'я ў халоднай вайне. Таксама й брытанскае міністэрства замежных справаў паведаміла, што Вялікабрытанія не зрачэцца пляну стварэньня заходнянямецкай дзяржавы навет у тым выпадку, калі-б з гэтае прычыны былі сарваныя перамовы аб спыненьні блякады й не дайшло да спатканьня чатырох міністраў. Падобнае становішча заняў і ўрад францускі. На думку францускага міністэрства замежных справаў прыймаецца дзень 15 травеня, як апошні тэрмін прыняцьця заходнянямецкай канстытуцыі ў Бон, 15 ліпень, як дзень выбараў у нямецкі фэдэральны парлямант, і 15 жнівень, як тэрмін стварэньня заходнянямецкага фэдэральнага ўраду.

ПАВЕТРАНЫ КАЛІДОР АДНАК АСТАНЕЦЦА

Урадавыя амэрыканскія колы паведамляюць, што, ня гледзячы на магчымае хуткае спыненьне блякады, паветраны калідор у Бэрлін ня толькі астанецца, але й далей энэргічна будзе разбудоўвацца. Адзін высокі афіцэр амэрыканскага лётніцтва падаў да ведама пункт гледжаньня на гэтую справу амэрыканскіх урадавых дзейнікаў. Ён заявіў: «Мы не павінны супакоіцца, што, прыкладам, заўтра блякада будзе спыненая, бо няма ніякай пэўнасьці ў тым, што ў наступным тыдні яна ўзноў ня будзе паўтораная. Таму мы думаем паважна над тым, як далей разбудаваць паветраны калідор».

САВЕТЫ ХОЧАЦЬ СТВАРЫЦЬ УСХОДНЯНЯМЕЦКУЮ ДЗЯРЖАВУ

Згодна паведамленьня агенцтва УП, Савецкі Саюз абяцаў нямецкім камуністым заключыць ўмову з усходняй Нямеччынай і анulяваць усе дасюлешнія дамаганьні васнных адшкадаваньняў у выпадку, калі будзе створаная ўсходнянямецкая дзяржава. Маюць быць таксама праведзеныя прыгатаваньні для распачацьця перамоваў дзеля заключэньня пактаў прыязьні й узаемнае дапамогі з усходняэўрапэйскімі дзяржавамі.

НА БЕЛАРУСІ ПАРТЫЗАНСКАЕ ЗМАГАНЬНЕ НЕ СЬЦІХАЕ

Амэрыканская газэта для немцаў «Нойе Цайтунг» у нумары з дня 30.4.1949 — за агенцтвам УП — паведаміла, што «за зялезнай заслонай дзеіць партызанская армія ў сіле 145.000 чалавек, зложаная з палякаў, беларусаў і ўкраінцаў...» Беларуская партызанская армія — згодна гэтага паведамленьня — «пануе над лясамі ў ваколіцах Коўна, Маладэчна, Ліды й Баранавіч»...

Вялікі нямецкі тыднёвік «Тэлеграм дэр Вохэ», што выходзіць у Бэрліне, зьмясьціў нядаўна вялікі рэпартаж нямецкага ваеннапалоннага Пэтэра А., што ўцёк з гораду Горкага й быў потым зьвязным беларускай падпольнай арганізацыі «Чорны Кот» у Берасьці над Бугам. Між іншага ён піша: «Чорны Кот», УПА і НСЗ — тры вялікія рухі супраціву: беларускі, украінскі й польскі. Яны маюць разам каля 250 тысячаў жаўнераў. Кажная з гэтых партызанскіх арміяў апэруе самастойна на сваей тэрыторыі, маючы адну мэту — адбудову вольнае й дэмакратычнае незалежнае дзяржавы. Супрацоўніцтва між гэтымі арганізацыямі аднак значнае. Яны абменьваюцца інфармацыямі й маюць каардынацыйны штаб, які знаходзіцца ў Берасьці... Ужо перад некалькімі месяцамі ў Берасьцейскім штабе быў выданы загад каардынацыі ўсіх актыўных партызанскіх сілаў да канца 1949 г. Гэткім спосабам мае быць запэўненая магчымасьць неспадзяванага й пасьпяховага ўдару, калі настане адпаведны час...».

Пасьля Нанкіна - чарга на Шанхай

Пасьля таго, калі перамовы ўраду нацыянальнага Кітая з камуністымі аб перамір'і не прывялі да нічога, камуністычная армія распачала генэральны наступ на ўсім фронце, ломячы супраціў урадавых войскаў. 24 красавіка камуністыя занялі сталіцу нацыянальнага Кітая Нанкін пасьля таго, як урад шмат раней перад гэтым перанёсься ў Кантон. Камуністычная армія ў многіх месцах перайшла цераз раку Янтсэ — галоўную абаронную лінію на паўдні — і ўтварыла фронт 500 клм. удаўжкі на паўдня ад яе, акружаючы амаль поўнасьцю другі, паза Нанкінам, важны пункт паўдзённага Кітая — горад Шанхай, які налічвае 6 мільёнаў жыхараў. На думку вайсковых назіральнікаў, камуністыя спачатку будуць старацца здабыць горад Гангчаў, каб такім чынам поўнасьцю акружыць Шанхай. Многія амэрыканцы пасьпешна ўцікаюць з гэтага гораду. Аднак паўтары тысячы амэрыканцаў і каля 4 тысячаў ангельцаў пастанавілі астацца ў Шанхаі.

Зь Лёндану паведамляюць, што Вялікабрытанія будзе ў недалёкай будучыні ўтрымліваць два дыпляматычныя прадстаўніцтвы ў Кітаі: адно пры ўрадзе нацыянальным, а другое—пры камуністычным. Заўважаецца, што гэта будзе раўняцца прызнаньню дэ факто камуністычнага Кітая. Брытанскі пасол у Нанкіне астаўся на сваім становішчы і надалей. Брытанскія кансуляты ў Пэкіне, Мукдэне, й Тыенцсыне прадаўжаюць сваю працу. Пры нацыянальным кітайскім урадзе часова няма ніводнага дыпляматычнага прадстаўніцтва Вялікабрытаніі. Як паведамляюць з Вашынгтону, таксама й амэрыканскія дыпляматычныя прадстаўніцтвы астаюцца й надалей у мясцовасьцях, занятых камуністымі.

Маршал Чан-Кай-Шэк, які нядаўна зрокся становішча прэзыдэнта Кітая, каб не перашкаджаць распачацьцю мірных перамоваў з камуністымі, зьвярнуўся цяпер з заклікам да кітайскага народу. Ён прызваў кітайскі народ «згодна й мужна прадаўжаць змаганьне дзеля вызваленьня бацькаўшчыны». Ён падчыркнуў: «На працягу трох год перамога будзе нашая».

ПРАВАЛ ДАЛЁКАЎСХОДНЯЙ ПАЛІТЫКІ

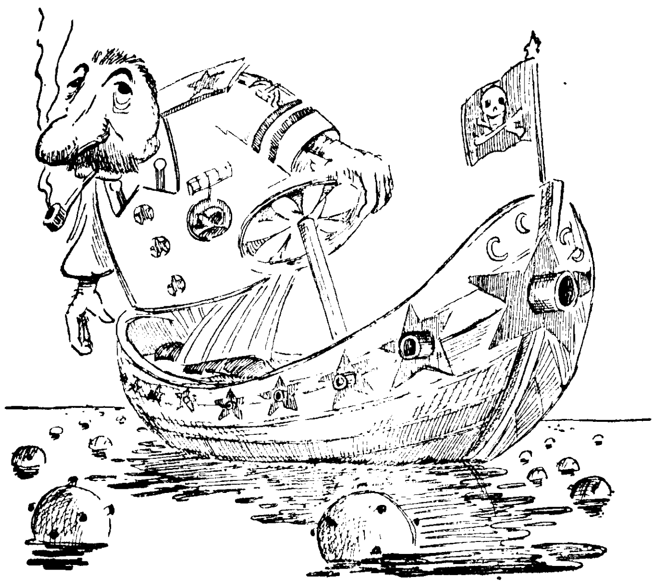
«Камуністычная перамога ў Кітаі — гэта падзея, што сваімі разьмерамі зьяўляецца падобнай да патопу; вынікі яе будуць мець уплыў ня толькі на Азію, але й на ўвесь сьвет—піша «Нью-Ёрк Тамс». Камуністычны наступ у Кітаі — гэта адказ Сталіна на Атлянтыцкі пакт і пляны Трумана й Маршаля. Камуністычная перамога ў Кітаі ня толькі абазначае паражэньне Захаду, у прыватнасьці ЗША, але зьяўляецца поўным правалам далёкаўсходняй палітыкі наагул».

ГРОЗНАЯ ПЕРАСЬЦЯРОГА

Амэрыканскі генэрал Чэноўльт асьветчыў на прэсавай канфэрэнцыі, што выпадкі ў Кітаі могуць хутчэй выклікаць трэйцюю сусьветную вайну, чымсьці выпадкі ў Эўропе. Ужо найбольшы час,— заявіў ён — каб ЗША абнялі кіраўніцтва рухам супраціву проціў камунізму, што шырыцца па ўсім сьвеце. Калі разьвіцьцё падзеяў у Кітаі ня будзе паўстрыманае, дык хутка наступіць час, што камуністыя апануюць увесь прастор Ціхага акіяну. Камуністычная магутнасьць у Кітаі зьяўляецца большай загрозай, чымсьці была Японія перад вайной. Трагэдыя Кітая ёсьць вынікам памылак ЗША. Неабходнай ёсьць безадкладная помач Кітаю — цьвердзіць генэрал.

«Галоўнакамандуючы амэрыканскіх акупацыйных войскаў у Японіі генэрал Мэк Артур, у сувязі з наступам кітайскіх камуністых, якія, напэўна, не задаволяцца здабыцьцём Шанхая, але будуць прасоўвацца далей на поўдзень , ужыў інтэнсыўных абаронных захадаў»,- паведамляе часапіс «Вашынгтон Стар». Мэк Артур заявіў, што, на яго думку, Японія апыніцца ў сфэры савецкіх уплываў, калі ня будзе ў час паўстрыманы камуністычны наступ. Ён таксама лічыцца з актывізацыяй пятых калёнаў у паўдзённай Карэі й Японіі.

Міністар Эйчысон мае запрапанаваць амэрыканскаму кангрэсу прызнаць 1,4 мільярда даляраў на вайсковую помач заходняй Эўропе й паўдзённай Карэі.

Сталінскае плаваньне

На службе расейскага імпэрыялізму

Палітычны кірунак, узначалены сяньня зь мёртвых ускрошанай Астроўскім Беларускай Цэнтральнай Радай, а які сярод грамадзянства атрымаў папулярны назоў зарубежніцтва, не зьяўляецца ў беларускім палітычным жыцьці нейкім новым зьявішчам, паўсталым якраз толькі цяпер на эміграцыі. Гэты кірунак паявіўся ўжо тады, калі наагул пачалося беларускае адраджэньне, і заўсёды быў войстрым аружжам у руках імпэрыялістычнае палітыкі Расеі, якая пры яго помачы намагалася аслабіць і падпарадкаваць сваім плянам, калі ня зьнішчыць зусім беларускі нацыянальны рух. Ужо ў часы Багушэвіча гэты кірунак, як ведама, выяўляецца ў г. зв. «западнорусізьме», у пэрыяд нашаніўскі ён гуртуецца вакол чарнасоценных газэтаў «Крестьянин» і «Белорусская Жизнь», выдаваных у проціўвагу «Нашай Ніве», а ў мамэнт будавання беларускае дзяржаўнасьці ў 1917 і 1918 г. г. у дзейнасьці г. зв. «абласьнікоў», якія стаялі на грунце непадзельнасьці Расеі й змагаліся супраць незалежнасьці Беларусі

Усе гэтыя прарасейскія плыні ставілі тады справу адкрыта: яны, служачы маскоўскім імпэрыялістычным інтарэсам, выразна й адкрыта высказваліся ня толькі супраць незалежнасьці Беларусі, але й супраць нацыянальнае апрычонасьці беларускага народу, дапускаючы толькі большыя ці меншыя меры бліжэй неазначанага рэгіяналізму для Беларусі. Сяньня ўжо тактыка гэтага кірунку дыямэтральна зьмянілася, хоць мэты асталіся тыя самыя.

Узрост беларускае нацыянальнае сьведамасьці й папулярнасьць незалежніцкае ідэі прымусілі сяньня прарасейскую плынь таксама «стаць на акце 25 сакавіка», дэклямаваць направа й налева аб сваім беларускім патрыятызьме ды час ад часу дзеля тактычных меркаваньняў акцэнтаваць і сваю супрацьрасейскасьць, хаця ў практычнай дзейнасьці плынь гэтая зьяўляецца поўным запярэчаньнем ідэі беларускае незалежнасьці.

Калі мы беларускім зарубежнікам закідаем дывэрсыйнасьць супраць нацыянальна-незалежніцкіх інтарэсаў беларускага народу, а скіраваную на карысьць расейскага імпэрыялізму, дык маем на гэта канкрэтныя факты. Нацыянальны абавязак нас змушае гэтыя факты раскрываць перад грамадзянствам, каб паказаць яму ўсю шкоднасьць зарубежніцкай дзейнасьці й гэтым самым ня толькі перасьцерагчы нашых суродзічаў перад арыентацыяй на зерубежніцтва, але таксама й змабалізаваць ягоныя сілы на змаганьне зь ім, як із зьявішчам узапраўды шкодным, антыбеларускім, супрацьнезалежніцкім.

Ужо сам факт, што дзейнасьць зарубежніцтва носіць выразна дэструкцыйны характар і зьяўляецца накіраванай на разьбіцьцё беларускага нацыянальнага адзінства, на ўношаньне дэзарыентацыі й хаосу ў беларускія масы, вымоўна сьветчыць, што дзейнасьць гэтая служыць не беларускім, але чужым і варожым нам інтарэсам. Усё гэтае, будучы непасрэдным довадам дывэрсыйнага характару зарубежніцтва, зьяўляецца ўжо пасрэдным довадам ягонае прарасейскасьці, бо, як ведаем, і расейскія палітычныя колы ўсякіх колераў і кірункаў вядуць сяньня ў дачыненьні да нас такую-ж самую акцыю. Але ня гледзячы на факт стараннага маскаваньня зарубежнікамі сваіх запраўдных намераў, ня могуць яны схаваць перад вокам грамадзкасьці выразных, канкрэтных і незапярэчных мамэнтаў ня толькі сымпатыі да расейцаў, але й палітычнага супрацоўніцтва зь імі.

Першай выразнай праявай прарасейскасьці групы беларусаў з пад знаку сяньняшняй БЦР было поўнае апрабаваньне й падтрыманьне імі шкоднага з нацыянальнага гледзішча факту адыходу былага беларускага япіскапату ад Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальнай Царквы й уліцьця іх у Расейскую Зарубежную Царку (адсюль і назоў — «зарубежнікі»). Гэты сумны факт быў на толькі супярэчны зь беларускімі нацыя-

нальнымі інтарэсамі й з воляю беларускага грамадзянства, што ўсе сьведамыя й ідэйныя беларусы не пагадзіліся зь ім, войстра супраць яго запратэставалі й асталіся вернымі ідэалам беларускай праваслаўнай аўтакефаліі. Затое зарубежнікі япіскапаў, як і праводжаную імі й часткаю падпарадкаванага ім духавенства прарасейскую палітыку яўна апраўдалі й падтрымалі амаль безь ніякіх засьцярогаў, а калі й адзываліся часамі спарадычныя галасы крытыкі зь іхнага боку, дык была яна няшчырай, яе выклікалі матывы не прынцыповага, але тактычнага характару.

Ня менш вымоўным довадам прарасейскасьці зарубежнікаў ёсьць і тое, што яны ўсюды й заўсёды, дзе толькі магчыма, стараюцца выкарыстоўваць расейцаў у змаганьні зь беларускім нацыянальна-незалежніцкім кірункам. Прыкладам, у тых беларускіх лягерах Нямеччыны, дзе адміністрацыя знаходзіцца ў іхных руках (Міхэльсдорф і Ватэнштэт), яны спэцыяльна стараюцца ў гэтыя лягеры сьцягваць расейцаў, уводзяць іх у свае арганізацыі, каб такім чынам падмацаваць сваё становішча або здабыць бальшыню. Падчас лягерных выбараў у такіх беларускіх групах, як у Шляйсгайме, Майнлеўсе, Мэнхэгофе, Гановэры й інш. зарубежніцкія актывістыя, як правіла, мабілізуюць сабе выбіральнікаў спасярод расейцаў ня толькі тых, што для розных прычынаў запісалі сябе ў свой час беларусамі й зь Веларусі, хоць самі паходзяць з Тамбова ці Разані, але й тых, што расейцамі й пішацца.

Апошнім часам зарубежнікі сярод беларускага грамадзянства пачалі шыбка траціць грунт пад нагамі. Увесь беларускі сумленны й сьвядомы элемэнт дастаткова пераканаўся ў шкоднасьці й дывэрсыйнасьці зарубежніцтва й пачаў масава ад яго адсоўвацца. Перад зарубежніцкімі правадырамі зарысавалася даволі няпрыемная пэрспэктыва — астацца адзінотнымі бяз масаў. Дзеля гэтага пастанавілі яны гэтую масу сабе стварыць з тых людзей, якія, будучы па паходжаньні беларусамі, ніколі сябе дагэтуль беларусамі не праявілі, а найчасьцей выступалі варожа супраць беларускай справы, або якія зьўляюцца чыстакроўнымі расейцамі, але ў выпадку патрэбы згаджаюцца назваць сябе й зарэгістраваць навет беларусамі. Восьжа ідучы за прыкладам ведамага палітычнага авантурніка д-ра Ермачэнкі, які ў Амэрыцы заклікаў беларусаў да ўступаньня ў арганізаваныя ім русафікатарскія «зямляцтвы», прабуюць і яны тварыць т. зв. «беларускія зямляцтвы», абапёртыя на рэгіянальным прынцыпе, бо да гэтых зямляцваў могуць належыць усе чыста, што паходзяць зь Беларусі, хоць-бы й не беларусы. А мы дасканала ведаем, што дзеля прычынаў скрынінгавага характару й іншых падалі сваё месца паходжаньня Баранавічы, Слонім, Пінск і іншыя беларускія мясцовасьці многія тыя людзі, што нарадзіліся й жылі ў этнаграфічнай Расеі й па нацыянальнасьці зьяўляюцца расейцамі.

Пачатак быў зроблены ў ДП лягеры ў Шляйсгайме, дзе нядаўна якраз залажылася такое зямляцтва. Што гэтае «зямляцтва» зь сябе прадстаўляе й хто да яго належыць? Тут мы знойдзем і ведамых ужо не ад сяньня русыфікатараў беларускага паходжаньня й несьвядомы зрусыфікаваны беларускі элемэнт, тут і чыстакроўныя расейцы, тут і наважаныя прыхільнікі й супрацоўнікі імпэрыялістычных супрацьбеларускіх расейскіх арганізацыяў, як Саюз Андрэеўскага Флага (САФ) і па-уласаўскі АЦОДНР.

Кіраўнікі зарубежніцтва выясьняюць гэтую новую сваю стратэгію тым, што яны імкнуцца такім парадкам уцягнуць увесь мала сьвядомы й несьвядомы зрусыфікаваны беларускі элемэнт да беларускай нацыянальнай працы й гэтым самым яго выратаваць для нашае справы. Згода! Бязумоўна трэба несьвядомых усьведамляць і рабіць іх карыснымі для справы нашага нацыянальнага вызваленьня. Праступкам было-б выракацца й тых беларусаў, што з прычыны спэцыфічных абставінаў у Савецкім Саюзе, дзе яны перад гэтым жылі, сяньня ня ўмеюць навет гаварыць пабеларуску. Але ці магчыма ўсьведаміць не ад сяньня дастаткова сьвядомых у сваім рэнэгацтве беларускіх рэнэгатаў, якія ведамыя здаўна, як зацятыя русыфікатары й фанатычныя ворагі беларускае незалежніцкае ідэі, ці магчыма ўсьведаміць актыўных, наважаных і сьведамых сваіх заданьняў дзеячоў САФ-у й уласаўскага камітэту, ці магчыма напасьледак усьведаміць чыстакроўнага расейца, фанатычнага паклоньніка «единой и неделимой» у тым, што ён павінен змагацца за нацыянальныя інтарэсы беларускага народу? А ад такіх людзей аж роіцца ў «беларускім зямляцтве», ды ня толькі ў «зямляцтве», але й сярод зарубежніцкага актыву наагул.

Ува ўсей гэтай хітрай гісторыі відаць, як на далані, запраўдныя мэты зарубежнікаў. Не расходзіцца ім пра тое, каб усіх гэтых людзей уключыць у працэс беларускага вызвольнага руху — бо гэта ёсьць немагчыма, аб чым бясспрэчна ведаюць самі зарубежнікі — сколькі пра тое, каб для расейскіх імпэрыялістых даць сваю беларускую фірму й пад гэтай фірмай палегчыць ім доступ да беларускіх масаў і весьці там сваю раскладальную русыфікатарскую работу.

Цяжка, а навет немагчыма дапусьціць, каб усё гэта рабілася выключна зь ініцыятывы беларускіх зарубежнікаў. Уся гэтая работа на столькі тонкая й прадуманая, а ейныя матывы на столькі выразныя й карысныя расейскім імпэрыялістым, што за ініцыятараў такога роду стратэгіі трэба ўважаць гэтых апошніх, якія такім спосабам намагаюцца ўпусьціць легендарнага траянскага каня ў беларускае нацыянальнае асяродзьдзе. Мы ня дзівімся з расейцаў, што яны гэтак робяць, і навет не зьбіраемся іх вінаваціць. Яны паступаюць згодна із сваей імпэрыялістычнай палітыкай, паводля якой Беларусь, як і іншыя паняволеныя Расеяю народы, павінны ўваходзіць у склад «единой и неделимой» Расеі. А таму, зразумела, яны намагаюцца за ўсякую цану аслабіць і спараліжаваць беларускі нацыянальна-незалежніцкі рух, як супярэчны зь іхнымі імпэрыялістычнымі плянамі.

Затое нас дзівіць так далёка ў сваей беспрынцыповай русыфікатарскасьці пасунуты крок беларускіх зарубежнікаў, якія для гэтага зраднага траянскага каня так шырака адчыняюць браму. Гэта, як ня трэба лепей, кваліфікуе нашых зарубежнікаў і з гэтага беларускае грамадзянства павінна выцягнуць адпаведную для сябе навуку. Навуку тую, што сяньняшні зарубежніцкі рух, як і ягоныя папярэднікі ў форме «западнарусізму», «абласьнічаства» й іншых, што дзеілі на працягу ўсяго нашага нацыянальнага адраджэньня, не зьяўляецца нутрана беларускай зьявай, ня ёсьць ніякай апазыцыяй да іншых беларускіх палітычных плыняў, як гэта некаторыя з нашых і чужых стараюцца сяньня даводзіць. Зарубежніцтва зьяўляецца вонкавым і пазабеларускім зьявішчам, выклікаsuccessfully...

Язэп Каранеўскі.

Крыху ў справе тэрыторыі БНР

(ЛІСТ У РЭДАКЦЫЮ)

У маім нарысе «1918 — 1948», друкаваным летась у газэце «Бацькаўшчына» (№№ 5(8) — 8(11) — 1948 г.) і асобным адбіткам, напрыканцы быў пададзены тэкст Акту 25 Сакавіка — «Трэйцяе Ўстаўнае Граматы БНР», але ў тэксьце гэным, пры пералічэньні земляў, якія павінна абняць БНР, не стае ўспамінаньня некаторых частак нашае нацыянальнае тэрыторыі (Горадзенщчыны, Віцебшчыны, Смаленшчыны, Чарнігаўшчыны), што на самой рэчы ў аўтэнтычным дакумэнце ўспомненыя. Аднак дасюль нікому, навет мне, самому аўтару нарысу «1918 — 1948», ня собіла нек заўважыць гэнае нястачы, чыста-тэхнічнае паходжаньне якой відавочнае, важуся думаць, ня толькі мне, але й кажнаму разважнаму чалавеку, не настаўленаму ці не захопленаму палкім імкненьнем шукаць дзіры на цэлым. Праўда, якраз у дадзеным выпадку нельга вельмі сурова падыходзіць да такога шуканьня: «часам зробіць і благое справу добрую на сьвеце», як казаў адзін наш паэта. Бо толькі дзякуючы аднаму з гэткіх дзірашукальнікаў — нейкаму С. Ул-ніну, аўтару падвалу «У чым нашыя разыходжаньні» ў газэце «Беларускае Слова» Но. 5(6) ад 15.4.49 г. — тэхнічны недагляд, дапушчаны пры друкаваньні нарысу «1918 — 1948», нарэшце заўважаны й можа быць папраўлены хоць цяпер, калі ўжо прамінула больш як год ад часу таго друкаваньня. Дзеля таго, што пры цяперашняй нястачы адпаведнае літаратуры, нарысам «1918 — 1948» даводзіцца й давядзецца хіба яшчэ ці малы час карыстацца шмат каму зь людзей, што стыкаюцца так ці накш зь гісторыяй нашага нацыянальнага руху — мне, як аўтару ўспомненага нарысу, выпадае павіннасьць найперш шчыра прасіць выбачэньня ў паважанага чытацтва за пэўную нядбайнасьць, у тым ліку й маю собскую (можа нат найбольш маю), і, галоўнае, падаць да агульнага ведама адпаведную папраўку.

Дык вось, тая мясьціна «3-яй Устаўнай Граматы Рады БНР», дзе гаворыцца пра тэрытарыяльны абсяг БНР, у аўтэнтычным тэксьце Граматы гучыць наступна:

«Беларуская Народная Рэспубліка павінна абняць усе землі, дзе жыве й мае лічбовую перавагу беларускі народ, а ласьне: Магілеўшчыну, беларускія часьці Меншчыны, Віленшчыны й Горадзеншчыны (з Горадням, Беластокам і інш.), Віцебшчыны, Смаленшчыны, Чарнігаўшчыны й сумежныя часьці суседніх губэрняў, заселеныя беларусамі».

Паводля гэтага і просіцца ласкавых і паважаных чытачоў папрaвіць адпаведныя мясьціны ў маім нарысе (газэта «Бацькаўшчына», № 8(11) ад 14.3.48 г., бал. 3, правая калёнка радкі 18—14 зьнізу, у васобным адбітку — бал. 21, радкі 14 — 10 зьнізу). Аўтэнтычнасьць падаванага цяпер тут тэксту можна праверыць паводля арыгіналу «3-яе Устаўнае Граматы», надрукаванага ў менскіх газэтах у часе ейнага зьяўленьня і найдакладней, нат з захаваньнем правапісу, скапіяванага ў кнізе Ф. Турука «Белорусское Движение», Масква 1921, приложение Но. 21, бал. 115. З гэтае-ж кнігі Турука, у «Приложениях» — дадатках да якой (лікам 31) даюцца найбольш дакладныя тэксты ўсіх важнейшых дакумэнтаў нашага нацыянальнага руху да 1920 г., быў перадрукованы тэкст «3-яй Устаўнай Граматы» і ў ведамай кнізе Я. Найдзюка «Беларусь учора й сяньня», Менск, 1944, б.б. 170 — 171. Адно, што ў кнізе Найдзюка нямецкая цэнзура выкінула ўспамінаньне аб Горадні й Беластоку, далучаных тады немцамі да свайго «райху». Мною тэкст «3-яй Уст. Граматы» быў узяты з кнігі Найдзюка, адзіна даступнай мне ў часе пісаньня нарысу, а цяпер праверaны і падаецца паводля Турука.

На гэтым і можна было-б, фактычна, паставіць кропку. Хіба што — яшчэ й яшчэ папрасіць выбачэньня ў паважаных чытачоў. Хіба што — яшчэ й яшчэ падзякаваць С. Ул-ніну за ягоную, хай сабе й міжвольную, прыслугу ў выкрыцьці прыкрага недагляду. Хіба што, нарэшце, павіншаваць яго зь бясспрэчнай удачай у тым ягоным дзіравым спорце: гэтым разам (і ці ня першым толькі ды адзіным) дзіра такі запраўды знайшлася.

Аднак, навет пры ўсім як найшчырэйшым жаданьні не захмарваць нічым сьветлага трыумфу пераможнага чэмпіёна ды як найпакарней сьхіліць сваю собскую павінную галаву — нельга паўстрымацца ад некаторых дадатковых выясьненьняў, якія вычарпалі-б справу да апошняга канца так, каб ужо ня было нікому ані патрэбы, ані магчымасьці шукаць новыя дзіркі й дзірачкі, трацячы на гэта энэргію й працу, якую можа льга было-б выкарыстаць у іншым, больш пазытыўным кірунку.

Дык вось:

I. С. Ул-нін намагаецца знойдзеную ім «дзіру» пашырыць да межаў «разыходжаньня» паміж «партыямі беларускага блёку» і «крывіцкай групай партыяў» (тэрміналёгія ягоная). Але дзеля гэтага ён ужывае вельмі прымітыўнага, чыста шулерскага фокусу: перш падае цытату з «3-яе Уст. Граматы» (аб дакладнасьці гэнае цытаты давядзецца яшчэ сказаць крышку ніжэй) з камэнтарам: «Партыі беларускага блёку стаяць на тым-жа пункце гледжаньня», а тады падтыкае тую-ж цытату з тае-ж «Уст. Граматы» у дэфэктным тэксьце майго нарысу, але ўжо пад камэнтарам: «Крывіцкая група партыяў стаіць на наступным пункце гледжаньня». І тут ужо, пры ўсёй падрабязнай дакладнасьці спасылкі на нумар газэты, дату, балону, калёнку, радкі — дыпляматычна не падаецца, што і гэтая цытата — з тае-ж «Уст. Граматы» і што ўзятая яна ня зь нейкай дэклярацыі «крывіцкае групы партыяў», а з прыватнага артыкулу прыватнае асобы — мае, Н. Недасека, «1918 — 1948». Жаданы эфэкт: мы, «беларусы», бач, стаём на «Акце 25 Сакавіка», на «3-яй Уст. Грамаце», «чорным па беламу», яны, «крывічы», маюць нейкі свой «пункт гледжаньня», у якім абрэзваюць да мінімуму тэрыторыю Беларусі... Дык катэгарычна мушу заявіць: **за зьмешчаную ў маім нарысе цытату з «3-яй Уст. Граматы» у канцавым выніку магу несьці адказнасьць толькі я, аўтар нарысу, а ніякая не «крывіцкая група партыяў», што ніякага дачыненьня да гэнага артыкулу ня мае, ніякага свайго подпісу, маркі, штампу ці нат санкцыі, апрабаты або інсьпірацыі да яго ніколі не давала.**

2. Дэфэктнасьць мае цытаты, выдаванае за «крывіцкі пункт гледжаньня», як я ўжо заявіў, мае чыста тэхнічнае паходжаньне. Відавочна, што пры «ламаньні» — «вярстаньні» тэксту выпаў адзін радок — ад слова «Горадзеншчыны» пачынаючы аж па слова «Чарнігаўшчыны» ўлучна. Дзеля таго, што выпад такога радка не парушаў граматычнае структуры фразы й агульнага сэнсу, карэктару лёгка было не заўважыць гэтага, сам-жа аўтар, нажаль, ня чытаў ані апошняе карэкты свайго нарысу, ані аж дасюль ня меў нагоды перачытаць увесь той нарыс па ягоным надрукаваньні. Тэхнічнае, а ня нейкае злоўмыснае паходжаньне дэфэкту пацьвярджаецца наступнымі меркаваньнямі: 1) лік друкарскіх знакаў у радку таго тэксту (50) дакладна пакрываецца зь лікам знакаў у прапушчаных у маёй цытаце словах, 2) прапушчаныя словы ідуць у парадку адно па адным, а не выхапленыя з розных месцаў, 3) у такім парадку пропуск іх нельга вытлумачыць ніякім прынцыповым «пунктам гледжаньня». Нат з гледзішча самога С. Ул-ніна пропуск Горадзеншчыны, Віцебшчыны, Смаленшчыны й Чарнігаўшчыны цяжкавата было-б скінуць на «палянафільства», якое увесь час імкнецца ён навязаць «крывіцкай групе партыяў». Бо калі можна было-б яшчэ «прырэзаць» паляком Горадзеншчыну, дык Віцебшчыны, Смаленшчыны, Чарнігаўшчыны узычыць ім аніяк не ўдалося-б, пакідаючы сабе Магілеўшчыну, Меншчыну, Біленшчыну (а ужо на што-што, а на апошнюю палякі заўсёды мелі й маюць прэтэнзіі ня меншыя, як на Горадзеншчыну). Каму-ж-бы тады «адразалі» маймі рукамі «крывічы» гэныя тэрыторыі? Расейцам? Украінцам? «Блёку беларускіх партыяў»? «Вуніяцкаму Батыкану», урэшце?

(Працяг на 3-яй балоне)

Брачыслаў Скарыніч.

„Літоўская“ плынь

у нацыянальным адраджэньні беларускага народу

Беларуская гаспадарствавасьць ведамая не пазьней, як із 9 ст. па Хрысту. Да палавіны 13 стагодзьдзя было колькі беларускіх гаспадарстваў, зь іх найважнейшыя Полацкае, Смаленскае, Северскае й Пскоўскае, а з пал. 13 ст. ёсьць адно задзіночанае гаспадарства нашага народу, ведамае й слаўнае на ўвесь сьвет пад назовам Вялікага Княства Літоўскага або Літвы, што трывала да канца 18 ст. Гэткім парадкам на 11 з палавінаю стагодзьдзяў гістарычнага быцьця нашага народу 10 стагодзьдзяў прыпадае на ягонае жыцьцё гаспадарствавае і толькі апошніх 150 год на быцьцё без гаспадарствавае. З усіх народаў, паняволеных маскоўскай дэспотыяй, гаспадарствавасьць беларускага народу была найвыдатнейшая. Казацкая гаспадарствавасьць украінцаў 17 — 18 ст. ня можа раўняцца зь ёю. Польская гаспадарствавасьць можа раўняцца да гаспадарствавасьці беларускай, але ёсьць мамэнты, калі гэная ўступае нашай. Прыкладам, папулярнага «ад мора да мора» ў палякаў ніколі ня было, але беларускае гаспадарства ад пал. XIV да XVI ст. прасьцягалася ад Балтыцкага да Чорнага мора.

Няма дзіва, што такая доўгая гаспадарствавая традыцыя мусіла адбіцца на жыцьці й імкненьнях беларускага народу пасьля ўтраты ім свайго гаспадарства, дарма што гэтая ўтрата прыпала ў пару нашага палітычнага й культурнага ўпадку. Але гэны ўпадак ня быў такі вялікі, як шмат каму цяпер здаецца. Быў ён вялікі, калі прыраўнаваць жыцьцё нашага народу часу сходу у 18 ст. да красуючага жыцьця ягонага ў ст. 16; аднак ня толькі палітычнае, але й нацыянальна-культурнае жыцьцё беўларусаў у 18 ст. было паўнейшае й багатшае за жыцьцё пасьлей, у тым ліку й цяперака. Замена беларускай мовы, як урадавай, моваю польскай у 1697 г. была рэзультатам культурнага, галоўна моўнага, апалячаньня вялікіх беларускіх паноў, магнатаў, але ані ня сьветчыла пра падобнае апалячаньне паноў малых і шляхты засьцянковай, духавенства й мяшчанства, ня кажучы ўжо пра сялянства, — усе гэтыя клясы захавалі й далей беларускую мову. Апрача таго пастановаю 1697 г. была беларуская мова аддалена з урадаў, але ў літаратуры й астальным жыцьці беларусаў яна й далей заставалася без перашкоды. Асабліва беларуская мова й культура панавала далей у жыцьці рэлігійнацаркоўным усіх трох беларускіх цэркваў — праваслаўнай, вуніяцкай і рымска-каталіцкай. І толькі з прылучэньнем Беларусі да Расеі спачатку была забаронена мова ў праваслаўнай царкве, а пазьней із скасаваньнем вуніі ў 1839 г. спынілася панаваньне беларускай мовы ў царкве вуніяцкай. Аднавчасна была беларуская мова забароненая расейскім урадам у царкве рымска-каталіцкай, замест яе там запанавала польшчына. Дзеля таго час ад 1839 г. дагэтуль ёсьць найгоршым, найчарнейшым у нашай гісторыі, горшым за татарскае ярмо ў нашых суседзяў.

Пасьля ўтраты беларускім народам свайго гаспадарства ніколі ня было такога часу, каб хоць частка беларусаў ня была сьведамая свае нацыянальнасьці — іхнай ідэяй стала нацыянальна-культурнае й нацыянальна-палітычнае адраджэньне свайго народу. Падставы для гэтага адраджэньня былі дзьве: а) куль-

Крыху ў справе тэрыторыі БНР

(Працяг з 2-ой балоны)

Відаць, гэткіх дэталяў не прадумаў за «крывічоў» С. Ул-нін. Дый ці ягоная гэта рэч — думаць. А кажнаму чалавеку з галавой зусім ясна й тут, што ўспомнены пропуск — чыста выпадковы й ня можа быць вытлумачаны ніякай «прырэзкай» чужынцам зь ніякага боку, ніякай «арыентацыяй», ніякай «палітыкай». 4) Выпадковасьць, няпрынцыповасьць пропуску пацьвярджаецца яшчэ й тым, што пакінутыя ў тэксьце апошнія словы сказу — «сумежныя часткі суседніх губэрняў, заселеныя беларусамі» — абагульняючым сэнсам сваім зусім пакрываюць прапушчаныя губэрні. Пры дапушчаным пропуску часткі іх траціцца толькі ступень дакладнасьці, але асноўны прынцып — «заселенасьць беларусамі» — дазваляе кажнаму чалавеку добрае волі й адпаведнае ступені пісьменнасьці самому разабрацца ў справе і ўдакладніць не сабе, паводля адпаведных навуковых матарыялаў, ня толькі да ступені губэрняў, ці паветаў і воласьцяў, але й да апошняга мэтра этнаграфічна нашае зямлі. 5) Пропускі радкоў — зьява не нязвычайная ў газэтнай практыцы. Вось у самога С. Ул-ніна, у тым-жа ягоным артыкуле «У чым нашыя разыходжаньні», толькі ў папярэднім нумары 4(5) «Беларускага Слова» ад 25.3.48, у правай калёнцы, зусім выпаў радок між 9 і 10 радкамі зьверху, спрычыніў граматычную й сэнсавую нявязку, зь некаторымі пікантнымі дэталямі (так, прыкладам, зь мілай «беларускай групы партыяў» выйшла «руская група партыяў» — ці-ж ткі, запраўды, ня «ў сук улепленая»?). — Але й то дасюль ні С. Ул-нін, ні рэдакцыя «Беларускага Слова» гэтага не заўважаюць, не папраўляюць, і наагул ніхто з гэтага ніякае трагэдыі ні сабе, ні людзям ня робіць.

3. Цытата з »3-яй Уст. Граматы», якую С. Ул-нін падае ў сваім артыкуле, як «пункт гледжаньня блёку беларускіх партыяў», таксама не дакладная, як гэта лёгка бачыць, параўнаваўшы яе да вышэй пададзенага мною аўтэнтычнага тэксту. Што там прытчана «ў» да слова «ласьне», або прапушчаныя словы «беларускія часьці» перад словам «Меншчыны» — гэта было-б яшчэ паўбяды. Праўда, словы «беларускія часьці» перад «Меншчыны» у аўтэнтычным тэксьце «3-яй Уст. Граматы» ёсьць, «чорным па беламу», як кажа С. Ул-нін. Вытлумачыць наяўнасьць гэтых словаў там зусім лёгка тым, што для аўтараў «Граматы» запраўды найбольш аўтарытэтнай у іхным часе магла быць толькі этнаграфічная карта Беларусі акадэміка Карскага, на якой, як ведама, якраз ня ўся Меншчына ўлучаная ў наш этнаграфічны прастор. Аднак, неўзабаве па выданьні «3-яй Уст. Граматы», была выдадзеная й афіцыйная ўрадавая «Карта БНР», апрацаваная ведамым нашым географам і адначасна радным БНР Аркадзям Смолічам, дзе ўжо Меншчына ўвайшла ў тэрыторыю БНР уся. Дык выэлімінаваньне з тэксту «Граматы» словаў «беларускія часьці» перад «Меншчыны», на аснове гэтае карты, яшчэ можна было-б дапусьціць, хаця, наагул і ў дужках кажучы, зь гістарычнага дакумэнту, як і з тае песьні, ня варта выкідаць нічога. Але вось дзе падзеліся ў С. Ул-ніна беларускія часткі Чарнігаўшчыны? Каму гэта добраму аддаў іх спрытнымі ягонымі рукамі «беларускі блёк партыяў»? Дасюль, як ведама, яны належаць РСФСР, улучаныя ўсклад г. зв. Браншчыны. Дык ці не замацоўвае «блёк» такі ладны кавалачак нашае зямлі і надалей за гэтай дзяржавай Ул(ьянава — Лен)іна? Такое пытаньне можна было-б паставіць і нашаму С. Ул-ніну, каб весьці зь ім гутарку на ягоным узроўні. Але нам досыць будзе абмежыцца сьціплай парадай: шукаючы дзірак у іншых, агледзься добра, ці ў самога ўсё цэлае.

Нарэшце, апошняя і хіба завяршальная цікавая дэталь ува ўсёй гэтай справе. С. Ул-нін, дакладна азначаючы нумар «Бацькаўшчыны», дату, балонку, калёнку й радкі, адкуль ён узяў цытату з «3-яй Уст. Граматы», выдаваную ім за «пункт гледжаньня крывіцкае групы партыяў», — тым-жа самым часам зусім не падае крыніцы, зь якое цытуе ён тую-ж «грамату», як свой «пункт гледжаньня беларускага блёку», абмежваючыся тут толькі кароткім агульным: «3-яя Устаўная Грамата, 25 Сакавіка 1918 г., абзац 4». За гэтай розьніцай у падаваньні крыніцаў чалавек, раз ужо злавіўшы С. Ул-ніна ў жангляваньні спасылкамі, змушаны зноў натапырыцца й прынамся паставіць пытаньне: а зь якое гэта крыніцы нашыя гаспадары-магікі выкамбіноўваюць свой «пункт гледжаньня», быццам-бы артадаксальна беларускі, а на самой рэчы таксама не без дэфэктаў, як мы ўжо бачылі? Перагледзіўшы самыя разнастайныя выданьні, у якіх зьмяшчалася «3-я Уст. Грамата», мы знайшлі тымчасам толькі адзін тэкст, да якога найбліжэй падыходзіць цытата С. Ул-ніна. Гэта тэкст «Граматы», зьмешчаны ў № 3(4) парыскае газэты «Беларускія Навіны» за сакавік-красавік 1946 г., бал. 5. Дык няўжо гэную газэту наш майстар спрыту рук уважае за орган свайго «беларускага блёку»? Калі так, дык усё было-б ясна: «беларускі пункт гледжаньня» выцягнуты зноў ткі зь ніякае іншае крыніцы, як із заведама і патэнтавана «крывіцкае». Зрэшты, раздумаўшыся, у гэтым ня было-б вялікага дзіва. Толькі найспрытнейшы спрыт рук і аніякага сораму. Ды які тут іншы выхад? Брудам бо толькі плывуць і сплываюць ад пачатку тыя крыніцы «беларускага блёку партыяў», цьвілыя вытокі якіх, як неба ад зямлі, далёкія ад усіх традыцыяў беларускага нацыянальнага руху, ад усіх ягоных «Граматаў», ідэалаў, актаў і іншых фактаў. Нічога пазытыўнага адтуль не зачэрпнеш. Мо й прыкра каму, але факт.

Н. Недасек.

Міжнародны Прафэсыянальны Саюз ДП і Палітычных Уцекачоў

Дзеля заступніцтва й абароны інтарэсаў і правоў працуючых ДП паўстаў пры Міжнацыянальным Камітэце ДП і Палітычных Уцекачоў Міжнародны Прафэсыянальны Саюз, які зьяўляецца ўжо вызнаным ваенным кіраўніцтвам на Баварыю. Часовы Урад Саюзу складаецца з наступных асобаў: Інж. Банэнас (летувіс) — старшыня, інж. У. Тамашчык (беларус), інж. Ськіба (паляк), А. Авотыньш (латыш) — віцэ-старшыні, М. Ковачэвіч (харват) — сакратар.

Урад Міжнароднага Прафэсыянальнага Саюзу зьвярнуўся да Рэдакцыі нашае газэты з просьбаю падаць да ведама, каб ува ўсіх беларускіх . ДП-лягерах і нацыянальных групах у нашых собскіх інтарэсах былі бездакладна створаныя сэкцыі Саюзу, сябрамі якіх павінны быць усе працуючыя ДП (працуючыя ў лягернай адміністрацыі, у ІРО, на нямецкіх прадпрыемствах, самастойна, як рамесьнікі і г. д.). Кандыдаты на сяброў Саюзу павінны злажыць пісьмовую заяву й заплаціць уступную складку ў вышыні 50 н. фэн. і па магчымасьці месячную складку ў вышыні 1 н. м. Пасьля наплыву адпаведнае колькасьці заяваў павінен быць скліканы агульны сход сяброў, які выбірае ўрад сэкцыі ў складзе 3 — 5 асобаў.

Выбраны ўрад бездакладна перасылае Цэнтралі Міжнароднага Прафэсыянальнага Саюзу наступныя дадзеныя: 1. Пэрсанальны склад ураду, 2. агульную колькасьць сяброў, 3. дакладны адрас сэкцыі, 4. зычэньні й прапановы сэкцыі. У вапошнім пункце асабліва просіцца падаць становішча сэкцыі што да новых адцягваньняў ад зарплаты працуючых ДП. Апрача гэтага ўрад перасылае іменны сьпісак сяброў сэкцыі, у якім павінна быць: 1. імя й прозьвішча кажнага сябры, 2. ягоны адрас, 3. азначэньне становішча або выконванай працы, 4. зазначэньне аб аплаце уступнай і месячнай складкі і 5. подпіс кажнага кандыдата супраць свайго прозьвішча, які мае служыць пасьведчаньнем аб унясеньні складак.

Адрас Цэнтралі Міжнароднага Прафэсыянальнага Саюзу наступны:

International Trade Union of Political Refugees and DP.s ITUPORD (13b) München 22, Kaulbachstraße 20, Tel. 32019.

ЗЬЕЗД БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ Ў ФРАНЦЫІ

26 сакавіка сёлета адбыўся ў Парыжы першы зьезд беларускае моладзі ў Францыі, зарганізаванай у Беларускай Незалежніцкай Арганізацыі Моладзі. Мэтай арганізацыі ёсьць нацыянальная культурна-ўзгадавальная праца сярод беларускае моладзі ў Францыі. Урад БНАМ забавязаўся сумленна выконваць усе абавязкі, узложаныя на яго зьездам.

Кароткія весткі

✡ Згодна паведамленьняў з Вашынгтону, генэрал Л. Клей мае ў працягу 30 дзён пакінуць сваё становішча вайсковага губэрнатара ЗША у Нямеччыне.

✡ 1.000 савецкіх жанчын, што выйшлі замуж за чужаземцаў, ня маюць права выехаць з СССР, каб злучыцца із сваімі мужамі. Супраць гэтага войстра запратэставалі Задзіночаныя Нацыі.

✡ Камітэт палаты рэпрэзэнтантаў для расьсьледваньня супрацьамэрыканскай дзейнасьці здабыў 27 дакумэнтаў, зь якіх вынікае, што польскае пасольства ў Вашынгтоне выконвае ролю шпіёнскай цэнтралі на карысьць СССР.

Кіраўнікі праваслаўя ў Баўгарыі абвесьцілі пратэст супраць цьверджаньняў заходніх дзяржаваў, што ў Баўгарыі няма свабоды рэлігіі. Гэтыя асьветчаньні заходніх дзяржаваў яны называюць «кампаніяй лгарства» супраць Баўгарыі.

МІЖНАЦЫЯНАЛЬНЫ КАМІТЭТ СУПРАЦЬ ПЕРАСЬЛЕДВАНЬНЯЎ РЭЛІГІІ

Міжнацыянальны Камітэт Палітычных Уцекачоў і ДП, які задзіночвае 18 нацыянальнасьцяў, у тым ліку й беларусаў, выслаў пратэст міністру замежных справаў ЗША Эйчысону й Ватыкану супраць прысуду над кардыналам Міндсэнты й арцыбіскупам Стэпанічам, а таксама супраць перасьледваньня рэлігіі й духавенства ў дзяржавах усходняга блёку.

АД АДМІНІСТРАЦЫІ

Адміністрацыя газэты «Бацькаўшчына» ветліва зьвяртае ўвагу сваіх падпішчыкаў на наступнае:

1. Кажны, выяжджаючы на эміграцыю, няхай аб гэтым сваячасова паведаміць Адміністрацыю, каб усьцерагчы нас ад лішніх стратаў газэты й лішніх паштовых выдаткаў. Таксама кажны падпішчык, пакідаючы Нямеччыну, павінен урэгуляваць задоўжанасьць перад «Бацькаўшчынай», чаго, нажаль, некаторыя не ўважаюць за патрэбнае зрабіць.

2. Прыехаўшы на сталае месца побыту, кажны павінен навязаць лучнасьць з нашым прадстаўніцтвам у дадзенай краіне, а дзе такога няма — непасрэдна з Рэдакцыяй «Бацькаўшчыны» ў Нямеччыне.

3. Апошнім часам у Нямеччыне ліквідуецца шмат лягераў, а гэтым самым шмат нашых падпішчыкаў мяняе свае адрасы. Аб такіх зьменах просім неадкладна паведамляць Адміністрацыю.

турная апрычонасьць беларускага народу, а галоўна мова, як тое, што найболей кідаецца ў вочы, і б) гаспадарстваваня традыцыя. Дзе ніводнае з гэтых падставаў ня было, там і немагчымым было нацыянальнае адраджэньне. Дзеля таго й варагі беларускага народу з Усходу й Захаду ськіравалі свае атакі на гэтыя дзьве асновы беларускага нацыянальнага адраджэньня. Забаронаю беларускае мовы ў гаспадарстваваньні і царкоўным жыцьці, а з 1864 г. і ў друку ды асыміляцыяй інтэлігенцыі яны дапялі таго, што мову беларускую сталі ўважаць за простую, мужыцкую, брыдкую. А каб аддаліць дзеяньне гаспадарстваваў традыцыі, дык хвальшавалі нашую гісторыю, як кажа паэта — мінуласьць і тую адбіралі — і не давалі беларусам ніводнага ўнівэрсытэту. Пры гэтым характэрна, што маскалі ня толькі не дазвалялі ўнівэрсытэту на беларускіх землях із заханавай беларускай моваю, але й там, дзе, здавалася, няма чаго баяцца, дзе мова беларуская шчэзла, абрусела, бо ня толькі ня было ўнівэрсытэту ў Вільні, Віцебску, Гомелі, Смаленску, Пскове й іншых, але ня было таксама ў Калузе, Арле, Курску й Разані. Было гэта дзеля нашай моцнай гаспадарстваваьсьці ў мінуласьці. Народ, што меў у палавіне 16 ст. свой — першы на Ўсходзе Эўропы — унівэрсытэт у Вільні, а пазьней і ў Полацку, што ад 1517 г. меў першы на Ўсходзе Эўропы друкарства, за Расеі на ўсёй сваей вялікай прасторы ніводнага ўнівэрсытэту ня меў. Масква ня толькі зачыніла віленскі ўнівэрсытэт, але ніводнага не адчыніла, дарма што беларускія месты ня раз прасілі дазволу адчыніць унівэрсытэт у іх на іх кошт.

Ведама, што менаванае хвальшаваньне беларускае гісторыі, праводжанае шырака пры помачы вялізарных сродкаў, рабіла сваё, і нашая традыцыя аказвалася слабей, чымся было-б тады, калі-б гэных перашкодаў ня было. Але запыніць беларускае гаспадарстваваe традыцыі нельга было, і яна адчувалася ткі даволі моцна ў пару паняволеньня беларускага народу.

Ведама, гэта магла быць традыцыя не асобных беларускіх гаспадарстваў, што былі вельмі даўно, але задзіночанага гаспадарства — нядаўна існуючага Вялікага Княства Літоўскага. Аднак, з прычыны нябыцьця ў Беларусі высокіх школаў із гістарычнымі студыямі, традыцыя гэтая ўсё балей і балей заціралася, задзяржуючыся найдаўжэй, нярэдка дагэтуль, у родаў, што прыймалі дзейнае ўчасьце ў жыцьці даўнейшага Вялікага Княства Літоўскага.

Першай вялікай палітычна-ваеннай спробаю беларусаў зьвярнуць гаспадарстваву незалежнасьць свайму народу было паўстаньне 1812 г. і — пры помачы Напалеона — арганізаваньне незалежнага беларускага гаспадарства. Спроба гэтая была па нядоўных 20 гадох пасьля ўтраты незалежнасьці. Дзеля таго традыцыя беларускае гаспадарстваваьсьці адбілася тут на 100%. Паміж беларускімі гаспадарстваваьлымі дзеячамі 1812 г. і дзеячамі Вялікага Княства Літоўскага няма ніякае розьніцы. Згодна з традыцыяй, тарнаваньні ўперад да сваіх Вялікіх Князёў, і цяпер на польска-беларускай граніцы, заміж польскіх, прыступаюць да Напалеона высокія дастойнікі беларускія. Новаадбудаванае гаспадарства завецца Літвой, а сталіцаю яго была Вільня. Жамойць і Аўкштота, што цяпер ад 1918 г. складаюць Летуву, да гэтае Літвы не належалі; яны належаць да ўтворанага Напалеонам гэрцагства Курляндзкага. Але беларусы дамагаюцца ў Напалеона прылучэньня іх да свайго гаспадарства. У мэмарыяле, паданым Напалеону князем Міхалам Агінскім, што стаяў тады на чале беларускага ўраду, кажацца, што хоць у Жамойці й Аўкштоты насельніцтва «ня літоўскае і не гаворыць палітоўску, то аднак маюць яны быць прылучаныя да Літвы, бо заўсёды да Літвы належалі, і звычаі там такія, як у нас». На гэта адказаў Напалеон.: «Хаця яны й былі ў вашым гаспадарстве, але яны накшыя, чымся вы».

З Напалеонам, што быў вялікім беларускім хаўрусьнікам, ваявала не адна Расея, але ўся Эўропа. Дзеля таго ён быў разьбіты, а зь ім упала й адноўленае беларускае гаспадарства; яно было зруйнаванае Маскоўшчынаю. Маскоўскі цар Аляксандар І, што перад вайною з Напалеонам схіляўся да ўзнаўленьня беларускага гаспадарства, пасьля разьбіцьця Напалеона на гэта не згадзіўся. Беларускае войска адыйшло разам із Напалеонам на Захад, і дагэтуль аб ім сьветчаць могілкі ў Францыі. Разам із Напалеонам адыйшлі таксама віленскія й полацкія студэнты, што тварылі асабістую гвардыю Напалеона.

Іншымі вялікімі спробамі ваеннымі зьвярнуць палітычную незалежнасьць Беларусі былі паўстаньні 1831 і 1863 г. г. І тут таксама адбіваецца традыцыя беларускае гаспадарстваваьсьці, хоць і ня так моцна, як уперад. Дарма што Кастусь Каліноўскі заве наш народ «беларусамі» («Беларусы, браты мае родныя...»), што было ўплывам на яго пецярбурскіх студыяў, але ён дыктатар «Літвы» і будучае незалежнае беларускае гаспадарства мела складацца не з аднае Беларусі, але й з Аўкштоты-Жамойці. Можна сказаць, што і ўсе іншыя дзеячы беларускага паўстаньня 1863 г. былі беларускімі традыцыянальнікамі.

Адцемлю яшчэ адно адбіцьцё «літоўскае» плыні ў палітычным беларускім адраджэньні. У першую сусьветную вайну ў Вільні паўстае праект «Вялікае Літвы» — беларуска-летувіскае фэдэрацыі і выдаецца адпаведныя дэклярацыі. Душою гэтага праекту былі беларускія адраджэнцы — піянэры, яны-ж закладнікі «Нашаніўства», браты Іван і Антон Луцкевічы. У іхнай радзіме ня толькі захаваліся, прынамся да некаторай меры, родавыя традыцыі беларускай гаспадарстваваьсьці, але й першы знаў добра беларусаў мінуласьць, як археалёг, а другі быў добрым палітыкам. Прычына гэтай канцэпцыі была ў тым, што беларускія палітыкі здавалі сабе справу зь недастатковай сілы тагачаснага беларускага адраджэнскага руху. Але што гэтакая канцэпцыя магла лёгка, без натугі паўстаць, дык гэта залежала ад беларускае гаспадарстваве традыцыі. Бяссумліўу лягчэй было стварыць і ўдзержаць незалежнае беларускае гаспадарства ў сувязі зь Летуваю, чымся безь яе. Ёсьць людзі, ня знаючыя нашае палітычнае мінуласьці, і адначасна палітычна прымітывы, якім здаецца, што палітычная сувязь із кім-хаця ёсьць утратаю палітычнае незалежнасьці й тым самым ледзь ня здрадаю свайму народу ў тых, хто да гэтага імкнецца. А тым часам беларуска-летувіская фэдэрацыя ці канфэдэрацыя толькі адбудавала-б даўнейшае беларускае гаспадарства, адно з тэй розьніцаю, што даўней аўкштотажмудзіны былі народам безгаспадарстваўвым, а цяпер яны былі-б незалежныя ў сваей часьці, а беларусы ў сваей. Толькі адзін закід можа быць зроблены менаванай канцэпцыі, наймя той, што, як кажа прыказка, «даганяючы, не нацалуешся», нельга рабіць беларуска-летувіскага зьвязу бяз згоды летувісаў. Але такі закід зьмякчаецца тым, што невялічкая часьць летувіскае інтэлігенцыі спрыяла такой канцэпцыі ды падзьдзержывалі яе г. зв. краёўцы, людзі, што дагэнуль, а нярэдка й дагэтуль, ня ведалі, як самавызначыцца — беларусамі ці жмудзінамі, але ведалі, яны толькі, што іхныя прэдкі былі добрымі грамадзянамі гістарычнае Літвы, і самі хацелі такімі быць.

Зь Беларускага Жыцьця

Водгукі Сакавіковага Сьвята

Сьвяткаваньне 31-ай гадавіны абвешчаньня незалежнасьці Беларусі прайшло ў гэтым годзе нязвычайна ўрачыста й было адзначана ўва ўсіх, нават найменшых беларускіх групах ува ўсіх краінах дэмакратычнага сьвету. Да нас усьцяж наплываюць справаздачы із сьвяткаваньня, як зь Нямеччыны, так і з многіх іншых краінаў. З гледзішча на ашчаднасьць месца, у гэтым нумары агранічымся да паданьня ў скарочанай форме толькі некаторых з прысланых нам справаздачаў.

СЬВЯТКАВАНЬНЕ Ў АЎСТРАЛІІ

У мясцовасьці Таніл-Брэн правінцыі Вікторыя, дзе знаходзіцца група новых беларускіх эмігрантаў і зарганізаванае імі Беларускае Згуртаваньне, было гэтым апошнім зладжанае сьвяткаваньне ў чэсьць 25 Сакавіка. У залі, удэкараванай Пагоняй і бел-чырвона-белым сьцягам, а таксама сьцягамі іншых нацыянальнасьцяў, што прыймалі ўдзел у сьвяткаваньні, адбылася скромная, але ўрачыстая акадэмія. Апрача беларусаў, былі на ім прысутныя ўкраінцы, летувісы, латышы, югаславы й чэхі. Старшыня камітэту сьвяткаваньня сп. Сьцецюкевіч прывітаў сяброў і гасьцей, пасьля чаго ён-жа зрабіў даклад аб гісторыі й значэньні Акту 25 Сакавіка. Пасьля ўшанаваньня мінутнай цішыньёй памяці змагароў, што аддалі сваё жыцьцё за Бацькаўшчыну, мясцовы наш хор выканаў беларускі нацыянальны гымн. Ад гасьцей кажнае нацыянальнасьці сыпаліся гарачыя прамовы, у якіх кажны вітаў нас з нашым нацыянальным сьвятам і жадаў нам як найхутчэйшага павароту ў нашую родную, вольную й незалежную Беларусь.

Пасьля гэтага адбылася мастацкая частка, у якой было прадэклямавана рад беларускіх патрыятычных вершаў М. Багдановіча, А. Цёткі, Н. Арсеньневай і М. Машары, а так-жа хор прасьпяваў некалькі беларускіх песьняў.

На заканчэньне старшыня сьвяткаваньня падзякаваў усім сябром і госьцям за ўдзел у нашым нацыянальным сьвяце й заклікаў усіх да далейшага супрацоўніцтва на шляху змаганьня за волю й незалежнасьць паняволеных народаў, што стогнуць сяньня пад дэспотыяй маскоўскага камунізму.

У. Гірыс.

СЬВЯТА 25 САКАВІКА Ў ВЕРХНЯЙ АЎСТРЫІ

Стараньнем мясцовага Аб'еднаньня Беларусаў было наладжана ў лягеры ДП у Рыдзэ (Верхняя Аўстрыя) сьвяткаваньне гадавіны 25 Сакавіка. На гэтую ўрачыстасьць прыбылі таксама запрошаныя госьці, сярод якіх блізкі сваяк Якуба Коласа — Аляксандар Міцкевіч і малады беларускі партызан — А. Пячэрскі.

Сьвяткаваньне пачалося ўрачыстым набажэнствам, якое адправіў у лягернай капліцы ведамы беларускі сьвятар Ян Пятроўскі. У сваей пропаведзі, апіраючыся на тэкст Божых Слоў, пастар Я. Пятроўскі зьвярнуў увагу прысутных на тое, што права на ўладаньне нашай зямлёю мы атрымалі ад Бога і што ніякая сіла пад сонцам ня можа нас гэтага права пазбавіць: права да нашае зямлі, права да волі, права да жыцьця. Акт 25 Сакавіка зьяўляецца дакумантам, які сьветчыць аб тым, што народ беларускі ўсьведаміў сабе дадзеныя яму Богам правы і што ў гэтай сьведамасьці ёсьць зарука шчасьлівае будучыні беларускага народу.

Пазьней, пры шматкалькасным удзеле беларусаў, адбылася ўрачыстая зборка, падчас якое кіраўнік Аб'еднаньня сп. А. Яцэвіч прачытаў рэфэрат аб Акце 25 Сакавіка. У сваім старанна апрацаваным рэфэраце ў прыгожай беларускай мове сп. Яцэвіч нарысаваў вобраз ахвярнага змаганьня беларускага народу ў мінуўшчыні й пэрспэктывы змаганьня ў будучыні за зьдзейсьненьне ідэалаў 25 Сакавіка.

Вечарам пачалася наступная частка сьвяткаваньня — «Шклянка кавы» — зарганізаваная працаю беларускіх жанчын. У прасторным памешканьні, упрыгожаным зеленьню, шматлікімі беларускімі сьцягамі й беларускім дзяржаўным гэрбам, за багата накрытымі сталамі сабраліся ўдзельнікі сьвяткаваньня. У мілай і спакойнай атмасфэры знайшлася тут магчымасьць для ўзаемнае вымены думак, зьвязаных з прадметам сьвяткаваньня. Аб пачуцьці вольнасьці у кажным жывым стварэньні на гэтым сьвеце гаварыў сьв. Пятроўскі, падчырківаючы значаньне Акту 25 Сакавіка. Навязваючы да сказанага, сп. А. Міцкевіч падчыркнуў значаньне волі для беларускага народу й заклікаў прысутных да ахвярнае працы й выкананьня сваіх абявязкаў дзеля рэалізацыі ідэяў 25 Сакавіка.

Прадстаўнік беларускіх партызанаў сп. Пячэрскі даў кароткі нарыс змаганьня лепшых сыноў беларускага народу за волю, за лепшую будучыню, паклікаючыся на тыя ахвяры, якія панесьлі нашыя змагары за сьвятую справу — Беларусь. На гэтым месцы яговых слоў прысутныя ўсталі із сваіх месцаў дзеля ўшанаваньня памяці тых, што аддалі сваё жыцьцё, каб мы жылі.

Удалае выкананьне беларускіх песьняў прыгожа дапаўняла вечар.

У канцовай частцы праграмы былі сабраныя дабравольныя ахвяры на мэты беларускага друку ў Аўстрыі.

Адзін з прысутных.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ УПРАВЫ СТУДЭНЦКАГА СТЫПЭНДЫЯЛЬНАГА ФОНДУ

Гэтым прыпамінаецца, што заявы на стыпэндыі на ІІ-е паўгодзьдзе 1949 г. трэба складаць (згодна із Статутам С. С. Ф.) на рукі старшыняў сваіх Беларускіх Студэнцкіх Згуртаваньняў. Старшыняў просім пераслаць зложаныя ім заявы найпазьней да 8.5.1949 г.

Управа С. С. Ф. пры ЦБСА.

ЗАКЛІК БЕЛАРУСКАГА НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАМІТЭТУ Ў НЯМЕЧЧЫНЕ

Памалу, але сыстэматычна нашыя суродзічы пакідаюць Нямеччыну й выяжджаюць у розныя краіны сьвету. Нашая сямейка расьцярушваецца. Але калі яна мусіць расьцярушвацца фізычна, дык духова — ніколі. Мы ўсе й далей павінны тварыць адну дружную, салідарную, нацыянальна беларускую сям'ю, быць заўсёды гатовымі вярнуцца на свае родныя гоні, у нашую мілую й дарагую Беларусь!

Таму, дзеля каардынацыі нашага жыцьця й кансалідацыі нашых сілаў ува ўсім дэмакратычным сьвеце і было створана ў мінулым годзе ў Парыжы **Сусьветнае Аб'еднаньне Беларускай Эміграцыі (САБЭ)**. Аднак каб САБЭ магло выканаць сваё заданьне, яно павінна ведаць, хто й куды выяжджае, што робіць і г. д. Такім чынам САБЭ цераз свае арганізацыі ўва ўсім сьвеце зможа ўтрымоўваць кантакт з усімі беларусамі.

У сувязі з гэтым БНК заклікае ўсе мясцовыя камітэты **ў Нямеччыне дакладна** паведамляць яго аб выяжджаючых, падаючы яму статыстычныя дадзеныя аб выехаўшых сем'ях ці асобах.

Усе выяжджаючыя з свайго боку павінны мець, у собскім інтарэсе, адрасы нашых Камітэтаў, перадусім у тых краінах, куды яны выяжджаюць.

Прэзыдыюм БНК.

Ліст з Аўстраліі

Прыехаўшы перад некалькімі месяцамі ў Аўстралію з ДП-лягеру ў Нямеччыне, хачу падзяліцца з чытачамі «Бацькаўшчыны» сваімі ўражаньнямі, як і паінфармаваць іх аб умовах жыцьця й працы ў гэтай далёкай, але прыветлівай для нас краіне.

Падарожжа ў Аўстралію параплавам цераз Суэцкі канал трывае наагул каля 40 дзён. Пры больших хваляваньнях мора, якія спатыкаюцца не заўсёды, ёсьць шмат захвораньняў, але яны праходзяць зараз-жа пасьля ўспакаеньня мора. Дзецi хваляваньня амаль не адчуваюць і чуюцца, як на сушы. У часе майго падарожжа большую палавіну часу мора хвалявалася, і так прыходзілася плысьці амаль усіх 38 дзён.

Кажны ДП-імігрант спачатку прабывае ў пераходным лягеры ад 3 да 6 тыдняў (пачынаецца накіроўваньне на працу пасьля 3 тыдняў). Тут-жа адбываецца лекарскі агляд, выдача дакумантаў, азнаямленьне з моваю й звычаямі. Ладзяцца выстаўкі мастацкае самадзейнасьці ўсіх нацыянальнасьцяў транспарту, канцэрты, танцавальныя вечарыны, даюцца штодня кінофільмы. На працу прызначае тут-жа ўрадуючы аддзел працы згодна наплываючых запатрэбаваньняў. Пачаткова прызначаную працу можна ня прыняць, тады прызначаецца іншая. Пры прызначэньні на працу ў меру магчымасьцяў стараюцца задаволіць пажаданьні працаўніка.

Час контракту трывае два гады, якія трэба адпрацаваць фізычна, ня гледзячы на навуковую кваліфікацыю й прафэсію. Ёсьць чуткі, і то досыць пэўныя, што беззаганным працаўніком можа быць скарочаны кантракт да аднаго году. Атрыманую працу па некаторым часе можна зьмяніць, падаючы прычыны.

Заработная плата рэгулюецца тут дзяржавай. Мужчына ДП мінімум зарабляе за 40-гадзінны тыдзень працы 6 з палавінаю фунтаў (1 фунт = 20 шылінгаў, 1 шылінг = 12 пэнсаў), з чаго дзяржаўны падатак выносіць 12 шылінгаў і харчаваньне ад 1 да 2 фунтаў у тыдзень. Пачаткоўцы ДП на рукі не атрымоўвае менш, чымсьці 4 фунты ў тыдзень. З часам азнаямленьня з працай заработная плата павышаецца. Па трох месяцах ужо ня бывае розьніцы паміж ДП і аўстралійскімі работнікамі. Я, прыкладам, ужо ад двух месяцаў атрымоўваю 9 фунтаў брутто, 6 ф. 7 ш. нэтто ў тыдзень. Пільшчыкі лесу зарабляюць каля 15 ф. у тыдзень. За працу ў суботу аплачваецца 175%, а ў нядзелю 200% больш.

Харчуюцца тут вельмі добра й харчаваньне не дарагое. Прыкладам, цукер тут танейшы за гародніну за тую самую вагу. Цэны на найбольш важныя прадукты за фунт (фунт = 453,6 грамаў) наступныя: Масла — 3 ш. 2 п., копчаны бачок — 3 ш., сьвежае сала — 2 ш., валовы тук — 1 ш. 2 п., гарбата — 6 ш. 4 п., цукер — 4 п., бутэлька віна — 6 ш. 4 п., бутэлька лікёру — 1 ф., літар піва - - 3 ш., кашуля ў добрым гатунку — 25 ш., пантофлі — 2 з палавінаю ф., касьцюм — 6 — 30 ф., самакат — 12 — 20 ф., радыяапарат — 12 — 45 ф., конь добры — 30 ф., карова — 20 ф., авечка — 2 — 3 ф., курыца — 9 ш., пляц пад пабудову ў невялікім горадзе — каля 100 ф., дом у меншым горадзе з дошчак з 6 пакояў, ваннай і электрычнымі прыладамі — 1.500—2.000 ф., мураваны — 3.000 — 3.500 ф. Ёсьць аднак дамы з дошчак і досыць магчымыя за 300 ф.

Памешканьняў тут недахоп і эмігранты пры працы ў лесе пераважна жывуць у палатках, але ёсьць шмат дзе й домікі з дошчак.

Дачыненьні да нас аўстралійцаў досыць добрыя. Урад вядзе палітыку асыміляцыйную й таму нас тут адразу называюць «новымі аўстралійцамі». Аднак нацыянальную працу весьці магчыма.

Клімат Аўстраліі вельмі спрыяльны для нас, асабліва ў правінцыі Вікторыя й Нова-Паўдзёная Валія. Найбольш гарачай зьўляецца правінцыя Квінсленд. Аднак тут працуе найбольшая колькасьць беларусаў, ад якіх вялікіх нараканьняў на гарачыню ня чуваць. Сьнегу ў Аўстраліі амаль ня бывае, за выключэньнем горных мясцовасьцяў Вікторыі й Нова-Паўдзённай Валіі. Я, прыкладам, жыву ў горнай мясцовасьці каля 1.000 м. над узроўнем мора, і тут зімой часта выпадае сьнег, але ляжыць толькі пару дзён. Навет на Каляды 1947 г. (гэта сярэдзіна лета) тут выпаў сьнег.

Вікторыя — гэта правінцыя жывёлагадоўлі й земляробства. Шмат тут лясоў, дрэвы якіх сягаюць больш 100 мэтраў вышыні. Спатыкаецца парода нашага ясеня, але ўсе астальныя дрэвы непадобныя да нашых.

Із зьвяроў тут спатыкаецца гатунак малых мядзьведзяў, шмат кенгураў, лясных опасаў, дзікіх сабак, спатыкаецца вялікае мноства розных папугаў. Спатыкаецца й зьмеі да паўтара мэтра даўжынёю, але ня часта. Ёсьць зьмеі, укушэньне якіх бывае часта сьмяротным, аднак выпадкі ўкушэньня вельмі рэдкія. Я меў нагоду ўжо бачыць чатыры штукі такіх зьмеяў, зь якіх адну пазбавіў навет жыцьця. Найбольш усяго — гэта трусоў. Яны спатыкаюцца на кажным кроку й прыносяць шмат клопату гадуляным і земляробскім фэрмам.

Рэкаў, падобных да нашых, у Аўстраліі не існуе. Ёсьць іх вельмі мала; яны зусім нязначныя, а часта сухія. Растуць вельмі прыгожыя кветкі, рознага віду розы. Агулам бяручы, Вікторыя зьяўляецца досыць прыгожай часткай Аўстраліі із спрыяльным для нас кліматам.

Усе беларусы, эмігруючы ў Аўстралію, павінны памятаць аб патрэбе забіраць із сабой розныя рэчы мастацкіх вырабаў, якія тут могуць быць выкарыстаныя на выстаўках. Весьці можна ўсё й колькі хаця. Ток электрычны тут зьменны 240 — 250 вольт. Таму ўсе электрычныя прылады на 220 вольт тут прыдатныя. Машыны вельмі дарагія. Прыкладам нажная машына да шыцьця Зінгэра каштуе 38 ф. (150 амэр. даляраў). Звычайная маторная піла да пілаваньня ўдвух каштуе каля 300 ф. Таксама дарагое й хатняе судзьдзё, хоць ёсьць яго у вялікай колькасьці.

Усе беларусы, прыехаўшыя дасюль у Аўстралію, паказалі сябе добрымі работнікамі й сумленнымі людзьмі, а таму хутка здабылі яны пашану з боку аўстралійскіх ўладаў і грамадзянства. У ня меншай меры асталіся яны добрымі беларусамі й такімі будуць заўсёды.

Мікалай С-ей.

Чаго-ж саромецца?

І нашыя зарубежнікі, пэўна-ж, урачыста адзначалі сьвята 25 Сакавіка, на акце якога яны, як ведама, моцна стаяць. Найбольшая ўрачыстасьць адбылася ў іх у Шляйсгайме, гэтай, як любіць яе вялічаць славуты Чухноў, «столице российского зарубежья». Спрабавала апісаць гэную ўрачыстасьць зарубежніцкая газэтка «Беларускае Слова» ў сваім № 5(6). Адно, што ці пяро заслабое ў ейнага «Старога Жаўнера», ці што іншае, але апісаньне выйшла ня зусім дакладнае. І каб не ўкраінская газэта «Українські Вісті», што ўжо не першы раз турбуецца выводзіць нашых зарубежнікаў у людзі — так і не даведаліся-б мы аб сама пікантным, што было на гэтай урачыстасьці. Але дадзём голас самой украінскай газэце, што данядаўна так чула патранавала нашых «землячкоў». У зацемцы «Велике свято білоруського народу» («Укр. Вісті» № 29 (286) ад 10.4.49) чытаем:

«Трэба адзначыць і той факт, што вітаў беларусаў прадстаўнік расейскіх арганізацыяў (САФ), сп. Шышкевіч; ён сказаў: «Жадаю беларускаму народу як найбарджэй здабыць поўную незалежнасьць». Можам паверыць у шчырасьць словаў сп. Шышкевіча, гэтага дарэчы нашага земляка з Адэсы, але ня верыцца, каб так думаў САФ. Іншы наш землячок сп. Пісьменны (Музычэнка) вітаў беларусаў ад АЦОНДР (уласаўскі цэнтр)».

Ці-ж ня праўда, міленькі абразок? «Уласаўцы ўсіх краёў, злучайцеся!» — беларускі Кіпель з маларускімі музычэнкамі зноў «лобызаюцца», як калісь у вадным камітэце за добрымі часамі Андрэя Андрэевіча — дармо, што гэтым разам і пры людзях — толькі на «великим святі білоруського народу».

Карэспандэнт «Українських Вістей», пазнаўшы сваіх «землячкоў», мог і ня быць нагэтулькі абазнаным, каб разгледзець і ў хваленых ім ды пратэгаваных ягонай газэтай «вызначных беларускіх дзеячох» — такіх-жа самоценськіх «землячкоў» нашых. Дзякуй яму хоць за тое, што ў прасьціні расказаў нам аб іх. А то каб ня ён — ня ведаў-бы сьвет аб тым «трогательном единении» нашых зарубежнікаў з САФ-амі, АЦОНДР-амі і іншай беламаскоўшчынай, што ўрачыста адбылося ў сталічным зарубежным Шляйсгайме. Бо собская газэта нашых «землячкоў» — «Беларускае Слова», пералічыўшы дакладна ўсіх прадстаўнікоў, што віталі зарубежнікаў **на тым сьвяце** — пад дыпляматычным «і інш.» схавала найбольш пікантных і махровых стаўпоў САФ-у і АЦОНДР-у.

Чаго-ж саромецца, гаспадарове? Гэта-ж усё «свои люди». Ды й аб сваяцтве вашым даўно цэлы сьвет ведае. Дык сьмялей, «вперёд» пад Андрэеўскім сьцягам няўмірушчага Андрэя Андрэевіча!

Іван Іванавіч.

НАШ ФОНД

На выдавецкі фонд «Бацькаўшчыны» злажылі:

1. Беларускія работнікі ў Францыі 3.600 фр. франкаў,
2. Цімафейчык Карп (Бразылія — 28,93 н м.

Папярэднія складкі — 827,41 н. м. + 26 ам. дал. + 390 бэл. фр.

Разам: 856,24 н. м. + 26 ам. дал. + 390 бэл. фр. + 3. 600 фр. фр.

Усім ахвярадаўцам шчырае беларускае дзякуй. Адміністрацыя «Бацькаўшчыны» на гэтым месцы складае асаблівую падзяку свайму падпішчыку з Бразыліі сп. Цімафейчыку Карпу за канкрэтнае падтрыманьне газэты. Суму 28,83 н. м. мы атрымалі цераз нямецкі банк у Франкфурце, як «Лібэсгабэнгэльдсэндунг». Заклікаем усіх нашых паважаных падпішчыкаў з паза Нямеччыны ўзяць прыклад із сп. Цімафейчыка.

ШУКАЮЦЬ...

Цана абвесткі — 10 н. фэн. за кажнае асобнае слова. Аплата наперад.

Жонку **Ганну**, дзявочае прозьвішча **Шадурская**, народжаную ў 1912 г. ў в. Шэцкі. Хто ведае пра яе долю, просьба паведаміць на адрас адміністрацыі «Бацькаўшчыны».

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчамі й ініцыялямі аўтараў, могуць выражаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ
Галоўны Рэдактар — Др. Ст. Станкевіч
Whiteruthenian Weekly „The Fatherland"
Autohrized by EUCOM Hq. Civil Affairs Division 1. January 1949, Nr. UNDP 225. Circulation 3500 copies. Administration: (13b) Osterhofen, Ndby., Whiteruthenian, D. P. Camp. Resposible Publisher: Wladimir Bortnik. Printed by: Georg Jakob, München 8, Pütrichstraße 3a.